

موزه‌ها گنج‌خانه هنر، علم و فرهنگ و مکانی برای کسب معرفت و بصیرت

حشمت کفیلی^۱

تاریخچه‌ی تحولات اجتماعی و فرهنگی خراسان و بخصوص مشهد از قرن سوم هجری به بعد نشان دهنده‌ی تاثیر و نقش مهم حضور حضرت رضا (ع) و بارگاه منورشان پس از شهادت در این منطقه می‌باشد.

شهر مشهد به عنوان مرکز فرهنگی و اجتماعی در دوره‌های مختلف تاریخی و پایگاه مذهبی برای شیعیان بخصوص در دوره‌های تیموری و صفوی و عاملی برای وحدت ملی و پایگاه هنری برای تثبیت موقعیت فرهنگی آنها مورد توجه واقع شد. به مرور زمان عشق و ارادت شیعیان و انسانهای با اخلاص به امام رضا (ع) موجب شده تا بسیاری از ایشان به این سرزمین سفر کنند و با حضور خویش نشانه‌هایی از فرهنگ و آداب و رسوم و صنایع خویش را بر جای گذارند.

آستان قدس رضوی یکی از قدیمی‌ترین نهادهای مرتبط با وقف در جهان است که با دراختیار داشتن گنجینه‌ی عظیمی از نسخ خطی، اسناد و مدارک و اشیاء از قرن چهارم هجری تا عصر حاضر نقش مهمی در حفاظت از میراث فرهنگی هنری گذشتگان و انتقال ارزشهای آنها به آیندگان بر عهده دارد.

تاسیس اولین موزه آستان قدس رضوی در سال ۱۳۲۴ گام مهمی در ارائه ارزش‌های نسل گذشته برای نسل امروز بوده است. تشکیل این موزه ابتدا مبتنی بر اندوخته‌های گرانبهایی بوده که توسط هنرمندان گمنام یا مشهور به سفارش یا به قصد قربت، برای حرم مطهر حضرت رضا علیه السلام ساخته و تقدیم شده است.

همچنین وقف مجموعه‌های ارزشمند (که برخی از آنها حاصل تلاش سال‌های متمادی یک مجموعه دار در جمع‌آوری و حفاظت از آن بوده) و اهداء آن در نهایت اخلاص، یکی از عوامل مهم غنای خزائن و توسعه‌ی موزه‌های آستان قدس رضوی است که در اثر تاثیر متقابل مجموعه بر افراد ایجاد شده است. آمار اشیای وقفی و اهدایی به آستان مقدس حضرت رضا (ع) نشان دهنده‌ی توانایی‌های ویژه‌ی این مجموعه در جذب و گردآوری آثار فرهنگی و هنری نسل‌های گذشته تا عصر حاضر می‌باشد.

حرکت مهم آستان قدس رضوی در مسیر توسعه‌ی فرهنگی و تاسیس گنجینه‌های تخصصی از سال ۱۳۶۴ تاکنون منجر به شکل‌گیری ۱۲ گنجینه شامل: قرآن و نفایس، فرش و دستبافت‌ها، نجوم و ساعت، سلاح‌های سرد و گرم، هنرهای تجسمی، صدف و حلزون و جانوران دریایی، ظروف، تمبر و اسکناس، سکه و مدال، تاریخ مشهد و آستان قدس رضوی، مردم‌شناسی و هدایای رهبری شده و این مجموعه را به پرمخاطب‌ترین موزه در کشور تبدیل کرده است. بررسی آمار بازدیدکنندگان موزه‌های آستان قدس رضوی نشان دهنده‌ی استقبال هزاران نفر گردشگر و زائر ایرانی و خارجی در سال از نمایش این مجموعه‌ها می‌باشد.

امروزه موزه‌های آستان قدس تنها محل نمایش آثار نیستند بلکه بنابر وظیفه‌ی سازمانی خود با جذب کارشناسان و متخصصان رشته‌های مختلف و مرتبط برای مطالعه و بررسی آثار و انجام پژوهش‌های تخصصی و حفاظت و مرمت آنها تلاش کرده‌اند. بدون شک وجود مخازن غنی و گنجینه‌های ارزشمند از

^۱ کارشناس ارشد باستانشناسی آستان قدس رضوی، kafili.1963@gmail.com

قرآن و نسخ خطی، اسناد و مطبوعات، فرش ها، منسوجات، سکه ها، تمبر و اقلام پستی، اشیاء و ظروف فلزی، ابزار نجومی، مجموعه های ساعت و سلاح، کتیبه های سنگی و کاشی ها در کنار اشیاء کاربردی در حرم مطهر ظرفیت بسیاری برای انجام پژوهشهای کاربردی و بنیادی و بالطبع توسعه گنجینه های تخصصی فراهم می کند.

این پژوهش ها با استفاده از ظرفیت علمی کارشناسان داخل و دعوت از کارشناسان خبره خارج از سازمان به منظور بررسی، کارشناسی و مستند سازی آثار موجود با هدف ایجاد شرایط لازم برای اجرای پژوهشهای تحلیلی از سال ۱۳۸۲ ش. آغاز شده است.

تا جام جهان نمای در دست من است
از روی خرد چرخ برین پست من است

